

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Petra Průchy a Mgr. Evy Kyselé v právní věci žalobců: **a) A. S., b) A. A., c) nezl. T. A., a d) nezl. G. A.,** žalobci c) a d) zastoupeni žalobkyní a) jako jejich zákonnou zástupkyní, všech zastoupených Mgr. Milošem Procházkou, advokátem se sídlem v Brně, Divadelní 4, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem v Praze 7, Nad Štolou 3, o kasační stížnosti žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 31. 8. 2004, č. j. 55 Az 816/2003 – 36,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **se zamítá.**
- II.** Žádnému z účastníků **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Odměna advokáta Mgr. Miloše Procházky **se určuje** částkou 4375 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30-ti dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

V záhlaví označeným rozsudkem Krajského soudu v Brně byla zamítnuta žaloba žalobců proti rozhodnutí žalovaného ze dne 30. 7. 2003, č. j. OAM-1428/AŘ-2002, jímž byl zamítnut rozklad žalobců a potvrzeno rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 12. 12. 2001, č. j. OAM-5493/VL-10-OL5-2001, že se žalobcům azyl z důvodu nesplnění podmínek uvedených v § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona

č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky (dále jen zákon o azylu), neuděluje a na cizince se podle § 91 téhož zákona nevztahuje překážka vycestování. V odůvodnění rozsudku se ve vztahu k souzené věci uvádí, že námitky žalobců, že rozhodnutí žalovaného nevychází ze spolehlivě zjištěného stavu věci, správní orgán nezjistil přesně a úplně skutečný stav věci a neopatřil si potřebné podklady pro rozhodnutí, jsou natolik obecné a nekonkrétní, že nelze zjistit, jaké další či jiné důkazy měl správní orgán provádět a v čem jsou skutková zjištění neúplná. Soud shledal nedůvodnými námitky žalobkyně a), že se nemůže vrátit do Arménie, protože jim tam hrozí nebezpečí a navíc zde děti chodí do školy a studují. Všeobecná obava, ničím konkrétně podložená a studium dětí na území ČR nezakládají žádný důvod pro udělení azylu podle zákona o azylu. Krajský soud shrnul důvody, které žalobkyně a) v průběhu správního řízení i za své, tehdy nezletilé, děti uvedla (pronásledování manžela neznámými lidmi, kteří po něm požadovali peníze) a po přezkoumání dospěl ke stejnému závěru jako žalovaný. Soud konstatoval, že správní orgán žalobci uplatněné důvody z pohledu ustanovení § 12 zákona o azylu podrobně zhodnotil a v souladu se zákonem odůvodnil své rozhodnutí o neexistenci důvodů pro udělení azylu.

Včasnou kasační stížností žalobci (dále též „stěžovatelé“) napadli rozsudek Krajského soudu v Brně z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), když tvrdili, že soud nesprávně posoudil právní otázku týkající se interpretace a aplikace ustanovení § 12 zákona o azylu.

Stěžovatelka a) zopakovala skutečnosti, které sdělila správnímu orgánu v průběhu správního řízení, tj. že rodina měla v souvislosti s ekonomickou činností manžela potíže se soukromými osobami, jejichž intenzita vedla k obavám o život rodičů i dětí. Přesto, že se opakovaně obrátili na arménské Ministerstvo vnitra s žádostí o prošetření případu, nebyla jim bezpečnostními složkami poskytnuta pomoc a případ nebyl řešen. To bylo doloženo oznámením Ministerstva vnitra Arménie ze dne 28. 11. a 26. 12. 2000. Proto dospěla k závěru, že jí ani jejím dětem není země původu schopna poskytnout ochranu před porušováním jejich práv. Nesouhlasila s tím, že se soud ztotožnil se závěrem žalovaného o tom, že tyto skutečnosti nejsou podřaditelné pod § 12 zákona o azylu, aniž v odůvodnění provedl konkrétní hodnocení skutkového stavu věci, zejména tvrzenou a prokázanou neochotu arménské policie řešit nezákonné jednání soukromých osob. Omezil se pouze na konstatování, že všeobecná obava, ničím konkrétně podložená, nezakládá žádný z důvodů pro udělení azylu. Ze spisu však vyplývají zcela konkrétní skutečnosti, pro něž pociťuje důvodné obavy z návratu svého i dětí do země původu, které jsou podloženy tím, že nebyli schopni dosáhnout ochrany svých práv prostřednictvím státních orgánů Arménie. Podle jejího mínění je nutno ustanovení § 12 zákona o azylu interpretovat v souvislosti s ustanovením § 2 odst. 5 téhož zákona. Z judikatury plyne, že nositeli pronásledování nemusí být nutně přímo složky státní moci, ale za určitých podmínek (nese-li jejich jednání znaky pronásledování ve smyslu § 12 zákona o azylu) i soukromé osoby, skupiny osob či nelegální struktury. Upozornila, že čl. 65 Příručky k postupům a kritériím pro určování právního postavení uprchlíků vydané Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky v Ženevě roku 1992 (dále jen „Příručka“) říká, že pronásledování se za normálních okolností týká kroků, které podnikají úřady nějaké země. Může však vycházet také od některých složek obyvatelstva, které nerespektují normy stanovené v zákonech dotyčné země. Tam, kde místní obyvatelstvo páchá závažné diskriminační či jinak postihující činy, mohou být tyto považovány za pronásledování, pokud je úřady vědomě tolerují nebo odmítají, či jsou neschopné zajistit účinnou ochranu. Namítla, že soud chybně vyložil pojem pronásledování, což mohlo vést k nesprávnému posouzení závěrů správního orgánu v otázce, zda jimi sdělené skutečnosti mohou svědčit o důvodnosti obav z pronásledování. Navrhla zrušení rozsudku krajského soudu a vrácení věci

k dalšímu řízení. Současně požádala i jménem svých (tehdy všech nezletilých) dětí o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Advokát ustanovený krajským soudem kasační stížnost doplnil jménem stěžovatelky a) o žádost, aby bylo přihlédnuto k tomu, že se stěžovatelka a) stará o tři nezletilé děti. Syn a mladší dcera navštěvují českou základní školu a nejstarší dcera studuje fotografickou školu. Všechny děti mluví česky, mají zde řadu kamarádů, jsou v českém prostředí integrovány. Návrat do země původu by pro ně měl negativní dopad. Stěžovatelka a) je toho názoru, že i k této podstatné skutečnosti by měl orgán rozhodující o udělení azylu přihlédnout. Stěžovatelka a) i její manžel mají zájem pracovat, pokud by dostali příležitost. Dále stěžovatelka a) uvedla, že k podání žádosti o azyl ji nikdy nevedly důvody ekonomické, ale obavy o vlastní život a zejména o životy jejích dětí. V zemi jejich původu panuje bezpráví a mocenské skupiny soukromých osob jsou úzce propojeny se státní mocí. Příslušné úřady nedokáží ochránit své občany před fyzickým i psychickým tlakem, zastrahováním a vydíráním.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti setrval na důvodech svého rozhodnutí, že stěžovatelé nebyli pronásledováni ani neměli odůvodněný strach z pronásledování z důvodů taxativně vymezených zákonem o azylu. Upozornil, že Příručka, na niž v kasační stížnosti poukazovali, není pro správní orgán závazná, má pouze doporučující charakter. Navíc stěžovatelé neuvedli žádné důvody spadající pod její článek 65. K doplnění kasační stížnosti podotkl, že námitky, že děti v České republice chodí do školy a studují, nejsou pro udělení azylu relevantní. Odkázal na výpovědi učiněné v průběhu správního řízení. Své rozhodnutí i rozsudek soudu považuje za vydané v souladu se zákonem, proto navrhl zamítnutí kasační stížnosti a neshledal důvody pro vyhovění návrhu na přiznání odkladného účinku.

Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu přezkoumal v souladu s § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil ve své kasační stížnosti. Neshledal přitom vady, k nimž by podle § 109 odst. 3 s. ř. s. musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Kasační stížnost není důvodná.

Podle stěžovatelů je napadené rozhodnutí soudu nezákonné proto, že soud v předcházejícím řízení nesprávně posoudil právní otázku, zda jimi uváděné skutečnosti odůvodňují udělení azylu podle § 12 zákona o azylu. Nesprávně vyložil toto ustanovení, jakož i ustanovení § 2 odst. 5 téhož zákona.

Ze správního spisu bylo zjištěno, že stěžovatelka a) podala návrh na zahájení řízení o udělení azylu dne 12. 6. 2001 i za své tři nezletilé děti (stěžovatele b) až d)). Odůvodnila jej tvrzením, že manžel byl v Arménii pronásledován vyděrači, před kterými rodina nejdříve odjela do Ruska (obchod, který provozoval manžel, levně prodali), ale protože je tam neměli rádi a nepodařilo se jim sehnat povolení k pobytu, po nějaké době přicestovali všichni do České republiky, kam předtím (dříve) přijel manžel, který rovněž požádal o azyl. Stejný důvod uvedla i za své děti. Upřesnila, že jejich potíže v zemi původu působili vybírači výpalného, kteří vydírali a zbili manžela stěžovatelky a) a zapálili jim auto, aby ho přiměli odevzdat část peněz ze zisku obchodu, jenž provozoval. Manželovi vyhrožovali, že ublíží dětem. Stěžovatelka a) uvedla, že se manžel obrátil na policii, ale ta mu nepomohla, přesto jim vyděrači podpálili auto. Do jiné části Arménie se nepřestěhovali, protože měli

za to, že by tam měli podobné problémy a nemohli snést, že by někdo mohl ublížit jejich dětem.

Nejvyšší správní soud předesílá, že jeho úkolem v tomto řízení není znovu posuzovat, zda měl být stěžovatelům azyl udělen, ale toliko přezkoumat, zda předchozí řízení naplňuje důvody vymezené v § 103 odst. 1 s. ř. s. specifikované stěžovateli.

Nesprávné posouzení právní otázky spočívá buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní předpis (ustanovení), nebo je sice aplikován správný právní předpis, ale je nesprávně vyložen.

Dle § 12 zákona o azylu se cizinci azyl udělí, bude-li v řízení o udělení azylu zjištěno, že je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod (*písm. a*), nebo má odůvodněný strach z pronásledování z důvodů rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště (*písm. b*). Za pronásledování se pak ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5 zákona o azylu (v době vydání prvostupňového rozhodnutí šlo o odst. 4 a nyní je tentýž text v odst. 6) považuje ohrožení života nebo svobody, jakož i opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání, pokud jsou prováděna, podporována či trpěna úřady ve státě, jehož je cizinec státním občanem, nebo státu jeho posledního trvalého bydliště v případě osoby bez státního občanství nebo pokud tento stát není schopen odpovídajícím způsobem zajistit ochranu před takovým jednáním.

Situace stěžovatelů tak, jak ji stěžovatelka a) i za svoje tehdy nezletilé děti správnímu orgánu rozhodujícímu o udělení azylu vylíčila, neukazuje na odůvodněný strach z pronásledování z důvodů taxativně stanovených v zákoně o azylu. Nikdo nezpochybnil, že stěžovatelce, jejímu manželovi a jejich dětem určité nebezpečí v zemi původu hrozilo. Oba správní orgány i krajský soud z jejich tvrzení, popisujících nelehkou situaci, v níž se rodina bez vlastní viny ocitla, vycházely. Narozdíl od stěžovatelů však mají za to, že jim důvody pro udělení azylu nesvědčí. Jádrem jejich právního závěru totiž je, že nebezpečí, kterému stěžovatelé čelili, nemá nic společného s důvody, pro které jediné lze azyl udělit. Těmi jsou ve smyslu výše citovaného ustanovení § 12 zákona o azylu politické přesvědčení, rasa, národnost, náboženství, či příslušnost stěžovatelů k určité sociální skupině. Z vyjádření stěžovatelky a) v průběhu celého správního řízení, jakož i řízení před soudem, je zřejmé, že motivem popsaného jednání členů mafie, směřujícího vůči jejímu manželovi a v podobě výhrůžek i vůči jejich dětem, bylo dosáhnout nelegálními prostředky (vyhrožováním násilím) obohacení. Proto nemohou stěžovatelé náležet do okruhu osob, kterým lze poskytnout mezinárodní ochranu ve formě azylu. Azyl je specifickým právním institutem, jehož využití je zúženo na případy pronásledování či důvodných obav z něho, které uznává mezinárodní smlouva (Ženevská úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951 spolu s Protokolem z roku 1967), jež našla v rámci právního řádu České republiky odraz právě v příslušných ustanoveních zákona o azylu (§ 12 – 14). Mezi ně kriminální činnost za účelem dosahování zisku zaměřená na osoby, které finančními prostředky, o jejichž získání mafii jde, disponují, rozhodně nepatří. Je pravdou, jak uvedli stěžovatelé v kasační stížnosti, že ustanovení § 12 zákona o azylu stanoví důvody, pro něž lze azyl udělit, je třeba interpretovat v souvislosti s § 2 odst. 6 (původně odst. 4) téhož zákona, definujícím pojem pronásledování. Rovněž lze souhlasit i s tvrzením, že nositeli pronásledování mohou být i soukromé osoby či nelegální struktury, nejen složky státní moci. Ve případě stěžovatelů však jádro právního posouzení leží jinde. Nikoliv původci pronásledování (členové mafie

rozhodně pronásledovateli být mohou, pokud státní moc není schopna a ochotna poskytnout občanu ochranu), ale důvody jejich počínání, jež u stěžovatelů vyvolává obavy o život, jsou pro rozhodnutí o udělení azylu podstatné. Jinak řečeno, pokud by motivem vydírání manžela stěžovatelky vyvolávajícím strach i u ostatních členů rodiny (stěžovatelů) členy mafie bylo jejich politické přesvědčení, rasa, národnost, náboženství nebo příslušnost k sociální skupině a zároveň bylo zjištěno, že státní orgány takové jednání podporují nebo tolerují, mohl by jim být azyl udělen. V jejich případě šlo však pouze o nelegální výnosy, což není z azylového hlediska relevantní. Udělení azylu by připadalo také v úvahu za situace, kdy by stěžovatelé byli mafii ohrožováni a státní orgány jejich země by jim odepřely pomoc právě z azylově relevantních důvodů (např. pro jejich rasu, náboženství atd.). Nejvyšší správní soud podotýká, že mezinárodně právní ochrana není garantována pro všechna porušení práv, před nimiž není domovský stát schopen zajistit jednotlivci ochranu, ale pouze pro ta, která jsou motivována skutečnostmi charakterizujícími žadatele o azyl, jež jsou vyjmenovány v § 12 zákona o azylu.

Pro situaci stěžovatelů lze jistě nalézt lidské pochopení. Nejvyšší správní soud rozumí snaze matky dostat z dosahu nebezpečí svoje děti a umožnit jim pokojný život kdekoli jinde. Obavy, které ve své zemi kvůli činnosti kriminálních struktur měli, byly velmi vážné, avšak vstup celé rodiny do azylového řízení není vhodným řešením. Podmínky pro udělení azylu jsou totiž nastaveny poměrně úzce a přísně. S organizovanou kriminalitou se nepotýká pouze Arménie, vyskytuje se v různé míře i v ostatních zemích, včetně České republiky. Stěžovatelka a) naznačila, že se rodina pokusila přesídlit do Ruské federace, ale protože bylo obtížné opatřit si povolení k pobytu, rozhodli se po čase odcestovat do České republiky, kde předpokládali podmínky příznivější. O azyl stěžovatelé požádali poté, co tak učinil manžel stěžovatelky a) a otec dětí, přičemž všichni doufali, že toto je způsob, jakým je možné dosáhnout legalizace jejich pobytu v České republice, aby zde mohli rodiče pracovat a děti chodit do školy. Za tím účelem však měli využít příslušných ustanovení zákona o pobytu cizinců na území ČR (zák. č. 326/1999 Sb.) a nikoli zákona o azylu, který míří na jiné případy. V žádném případě nelze tohoto specifického prostředku užít k legalizaci pobytu v zemi, kterou si žadatel o azyl vybere pro svůj další život. To platí i tehdy, když pohnutky odchodu ze země původu jsou vážné a z lidského hlediska i pochopitelné (vydírání členy organizované zločinecké skupiny, obava o životy dětí), avšak se zákonem o azylu vymezenými důvody se nekryjí.

Protože stěžovatelé neuvedli žádné skutečnosti podřaditelné pod některé z ustanovení zákona o azylu jeho udělení umožňující, postupoval krajský soud správně, když se ztotožnil se závěrem žalovaného, podle něhož jim azyl v České republice udělit nelze. Není důvodná námitka vytýkající krajskému soudu, že náležitě nehodnotil skutková zjištění ohledně neochoty policie řešit nezákonné jednání soukromých osob. V odůvodnění rozsudku nebyla tato tvrzení stěžovatelky a) nijak zpochybněna. Avšak i když jsou považována za zcela věrohodná, nemohou vést k udělení azylu proto, jak bylo výše podrobně vysvětleno, že motivem jednání vyděračů ani nečinnosti policie není rasa, národnost, náboženství, příslušnost k sociální skupině nebo politické přesvědčení stěžovatelů. Navíc nelze poté, co manžel stěžovatelky a) svůj stánek prodal, předpokládat, že by se o něho mafie, jíž šlo právě o výnosy z jeho podnikání, i nadále zajímala a pokračovala s vydíráním i po návratu do země původu.

Tvrzení obsažená v doplnění kasační stížnosti zástupcem stěžovatelů nejsou, jak správně žalovaný uvedl ve svém vyjádření, pro účely rozhodnutí o udělení azylu podle § 12 zákona o azylu zohlednitelná. Péče o tři děti, jež navštěvují české školy

a jsou zde adaptovány, pracovní praxe stěžovatelky a) a jejího manžela ani jejich zájem zde pracovat, nemohou být s ohledem na výčet, jaký je v ustanovení § 12 zákona o azylu citovaném výše uveden, vzaty v úvahu. Nevztahují se totiž k důvodům pronásledování v zemi původu ani nuceného odchodu do zahraničí, spíše naznačují, že je rodina schopná se do české společnosti začlenit. To však není kritériem, které by mohlo být zvažováno při rozhodování o udělení či neudělení azylu jednoduše proto, že je zákon nezná. Udělení povolení k pobytu na území České republiky však má pravidla jiná, takže by bylo zřejmě namístě podobné důvody uplatnit spíše v žádosti o jeho udělení.

Pokud jde o právní posouzení, tj. hodnocení, zda je zjištěný skutkový stav možné podřadit pod některé z ustanovení vymezující důvody pro udělení azylu, krajský soud a potažmo ani žalovaný nepochybily. Závěr, že stěžovatelům nelze udělit azyl dle § 12 zákona o azylu, je správný a zákonný. Kasační stížností tvrzený důvod (§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.) tedy není dán.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že krajský soud přezkoumal všechny výroky rozhodnutí žalovaného v mezích žalobních bodů, a nepochybně byla aplikována správná ustanovení zákona o azylu a byla i bezvadně vyložena. Jelikož žádná z výtek uplatněných v kasační stížnosti nebyla shledána důvodnou, Nejvyšší správní soud kasační stížnost podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

Nejvyšší správní soud rovněž vážil nezbytnost rozhodnutí o žádosti o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že o ní není třeba rozhodovat tam, kde se o kasační stížnosti rozhoduje přednostně. Navíc jsou žadatelé chráněni před důsledky rozsudku krajského soudu režimem pobytu za účelem strpění podle § 78b odst. 1, 2 zákona o azylu (cizinec má nárok na udělení víza za účelem strpění pobytu, mj. pokud žádost doloží dokladem o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání odkladného účinku – takové vízum opravňuje cizince k pobytu na území po dobu platnosti víza, která je 365 dnů; na žádost cizince odbor cizinecké a pohraniční policie platnost víza prodlouží, a to i opakovaně) – ze zákona platnost uvedeného víza zaniká právní mocí rozhodnutí o kasační stížnosti. Pozitivní rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek by tedy nemělo z hlediska ochrany stěžovatelů žádný význam, negativní by před rozhodnutím o kasační stížnosti bránilo řádnému soudnímu řízení. Při rozhodnutí o kasační stížnosti pak je rozhodnutí o odkladném účinku nadbytečné, neboť obecně může přiznání odkladného účinku kasační stížnosti přinést ochranu jen do doby rozhodnutí o této stížnosti.

O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelé ve věci neměli úspěch, a proto nemají právo na náhradu nákladů řízení, které jim vznikly. Žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladů řízení příslušelo, náklady v řízení o kasační stížnosti v míře přesahující rámec jeho úřední činnosti nevznikly.

Krajský soud ustanovil stěžovatelům pro toto řízení zástupcem advokáta; v takovém případě platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát (§ 35 odst. 7, § 120 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud proto určil odměnu advokáta takto: 2 x 1.000,- Kč za dva úkony právní služby u stěžovatelky a) – převzetí a příprava zastoupení a podání ve věci /§ 9 odst. 3 písm. f), § 11 odst. 1 písm. b) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb./, podle § 12 odst. 4 téže vyhlášky snížené o 20%, tj. na 1600 Kč a 2 x paušální náhrada výdajů na poštovné, hovorné

a přepravné á 75 Kč, tedy celkem 1750 Kč; u každého ze stěžovatelů b) až c) za jeden úkon právní služby – převzetí a příprava zastoupení po 1000 Kč, vždy snížené o 20%, tj. 800 Kč spolu s paušální náhradou hotových výdajů á 75 Kč. Celková částka za zastupování všech osob činí 4375 Kč (1750 + 3 x 875).

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 20. března 2006

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu